

O‘ZBEKISTONDA DAVLAT BOSHQARUVI VA ILMIY MEROS: ALISHER AZIZXO‘JAYEV TA‘SIRI

Umbarov Madaminbek G‘ayratjon o‘gli

TDYU Ommaviy huquq fakulteti 3-kurs talabasi

El.pochta: madaminumbarov2004@gmail.com

Tel: 937017114

Annotatsiya: Alisher Azizxo‘jayev Abbosovich (1953–2012) o‘zbek olimi, yuridik fanlar doktori, professor va siyosiy arbob sifatida O‘zbekiston Respublikasining mustaqillik davrida muhim iz qoldirgan shaxsdir. U o‘zining ilmiy faoliyati, davlat boshqaruvidagi xizmatlari, madaniyat va sport sohasiga qo‘shgan hissasi hamda huquqshunoslik maktabining rivojlanishiga qo‘shgan ulkan yordami bilan tanilgan. Ushbu maqola uning hayoti, faoliyati, merosi va xotirasiga bag‘ishlangan xalqaro konferensiyaga bag‘ishlanadi.

Kalit so‘zlar: huquqshunos olim, ilmiy faoliyat, ilmiy anjuman, jamoatchilik faoliyati, siyosat.

Alisher Azizxo‘jayev 1953 yilda Farg‘ona viloyatining Rishton tumanida dunyoga kelgan. Uning otasi Farg‘ona viloyatidagi huquqni himoya qilish tashkilotlarida faoliyat yuritgan bo‘lib, bu yosh Alisherning huquq va adolat tushunchalariga erta tanishishiga zamin yaratgan. 1970 yilda u Lenin nomidagi Toshkent davlat universitetining (hozirgi O‘zbekiston Milliy universiteti) yuridik fakultetini tamomlagan. Keyinchalik aspirantura orqali ilmiy yo‘lni davom ettirib, nomzodlik va doktorlik dissertatsiyalarini muvaffaqiyatli himoya qilgan. Yuridik fanlar doktori unvoniga ega bo‘lgan Azizxo‘jayev Toshkent davlat yuridik institutida professor sifatida dars bergan va ko‘plab yosh huquqshunoslarni tayyorlashga hissa qo‘shgan.

Siyosatda, O‘zbekiston mustaqillikka erishgach, Alisher Azizxo‘jayev davlat boshqaruvida faol ishtirok etdi. Uning siyosiy faoliyati quyidagi muhim lavozimlarda namoyon bo‘ldi:

- **1996–1998 yillar:** O‘zbekiston Respublikasi Bosh vaziri o‘rinbosari sifatida madaniyat va ta‘lim sohasini nazorat qilgan. Bu davrda u madaniy merosni saqlash va ta‘lim tizimini rivojlantirish bo‘yicha bir qator islohotlarni boshqargan.
- **1998 yil:** Axborot faoliyati va ma‘lumotlarni uzatishni samaradorligini oshirish bo‘yicha Muassasalararo muvofiqlashtiruvchi komissiya raisi o‘rinbosari.
- **2003–2004 yillar:** Yana Bosh vazir o‘rinbosari sifatida madaniyat ishlari bo‘yicha xizmat qilgan. Shu bilan birga, ma‘naviyat va ma‘rifat ishlari bo‘yicha Respublika kengashi raisi lavozimini egallagan.
- **2004–2006 yillar:** O‘zbekiston Respublikasi Madaniyat va sport ishlari vaziri sifatida faoliyat yuritgan. Bu davrda u milliy sport turlarini, xususan, kurashni rivojlantirishga katta e‘tibor qaratgan.
- **2006–2007 yillar:** O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining matbuot kotibi sifatida xizmat qilgan.
- **2007 yildan:** Toshkent davlat yuridik institutida kafedra mudiri sifatida ilmiy va pedagogik faoliyatini davom ettirgan.

Azizxo‘jayevning davlat xizmatidagi eng muhim yutuqlaridan biri O‘zbekiston Respublikasi kurash federatsiyasi prezidenti sifatida milliy kurashni xalqaro maydonda targ‘ib qilishi bo‘ldi. Uning rahbarligida kurash nafaqat O‘zbekistonda, balki jahon miqyosida ommalashdi.

Ilmiy faoliyatida, Alisher Azizxo‘jayev yuridik fanlar sohasida chuqur izlanishlar olib borgan. Uning ilmiy ishlari asosan huquqni muhofaza qilish tizimi, davlat boshqaruvi va madaniy merosni himoya qilish masalalariga bag‘ishlangan. Professor sifatida u Toshkent davlat yuridik institutida ko‘plab talabalarni tarbiyalagan va yuridik ta‘limni rivojlantirishga hissa qo‘shgan. Uning ilmiy maqolalari va kitoblari O‘zbekiston huquqshunoslik maktabining rivojlanishida muhim o‘rin tutadi.

Xotirasiga bag‘ishlangan xalqaro konferensiyada, 2025 yilda Toshkent davlat yuridik universitetida (TDYU) “Yangi O‘zbekistonda konstitutsiyaviy huquq fanining dolzarb muammolari” mavzusida xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya o‘tkazildi. TDYU Konstitutsiyaviy huquq kafedrası tashabbusi bilan yuridik fanlar doktori, professor Alisher Azizxo‘jayev xotirasiga bag‘ishlangan ushbu anjuman nufuzli olimning ilmiy merosini e‘zozlash va konstitutsiyaviy huquq sohasidagi muammolarni muhokama qilish maqsadida tashkil etildi.

Konferensiyada O‘zbekistonning nufuzli oliy ta‘lim muassasalari, jumladan, TDYU, O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi, Huquqni muhofaza qilish Akademiyasi, IIV Akademiyasi, Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti, Jamoat xavfsizligi universiteti, Yuristlar malakasini oshirish markazi, Sudyalar oliy maktabi kabi tashkilotlar vakillari ishtirok etdi. Shuningdek, xorijiy mutaxassislar, jumladan, Buyuk Britaniyaning Birmingem universiteti, Hindistonning “Christ University” va Rossiya Federatsiyasining Qozon federal universiteti professor-o‘qituvchilari ham faol qatnashdi.

Anjuman avvalida professor Alisher Azizxo‘jayevning yaqinlari, hamkasblari, shogirdlari va oila a‘zolari so‘z olib, uning hayot yo‘li, ilmiy salohiyati, faoliyati va shaxsiy fazilatlari haqida iliq xotiralarni yodga olishdi. Shuningdek, Azizxo‘jayev xotirasiga bag‘ishlangan hujjatli film namoyish etildi, unda uning hayoti va faoliyatining muhim lahzalari aks ettirildi.

Konferensiya doirasida Alisher Azizxo‘jayev nomidagi o‘quv xonasining ochilish marosimi o‘tkazildi. Ushbu xonada anjuman ishtirokchilari Azizxo‘jayevning hayot yo‘li va faoliyatiga oid suratlar bilan tanishdi, bu esa uning merosini yanada yorqin namoyon etdi.

Ilmiy qismda O‘zbekiston oliy ta‘lim muassasalari professor-o‘qituvchilari va tadqiqotchi-olimlari bilan birga xorijiy mutaxassislar, jumladan, Birmingem universiteti professori Kris Tornxill, Qozon federal universiteti professori, yuridik fanlar doktori Yevgeniy Sultanov va Hindistonning “Christ University” dosenti Prabxreet Singx konstitutsiyaviy huquqning dolzarb muammolariga bag‘ishlangan ma‘ruzalar qildi.

Ma'ruzalarda sohada uchrayotgan muammolarni bartaraf etish bo'yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqildi.

Alisher Azizxo'jayev 2012 yil 9 yanvarda 58 yoshida saraton kasalligidan vafot etdi. Uning o'tgan hayoti davomida ko'rsatgan xizmatlari O'zbekistonning mustaqillik davri tarixida muhim o'rin tutadi. U nafaqat olim va siyosatchi, balki milliy madaniyat, sport va huquqshunoslikni rivojlantirishga sodiq xizmat qilgan vatanparvar sifatida yodda qoldi.

Azizxo'jayevning faoliyati o'zbek xalqining ma'naviy va madaniy merosini asrash, huquqiy davlat qurish va milliy sport turlarini rivojlantirish yo'lidagi sa'y-harakatlarning yorqin namunasi. Uning xotirasiga bag'ishlangan xalqaro konferensiya va o'quv xonasining ochilishi uning ilmiy va jamoatchilik faoliyatidagi muhim o'rnini yana bir bor tasdiqladi. Alisher Azizxo'jayevning ismi O'zbekistonning zamonaviy tarixida hurmat bilan tilga olinadi.

Foydalanilgan manbalar:

1. Azizxo'jayev Alisher Abbosovich - arboblar.uz
2. Alisher Azizxo'jayev - [Vikipediya - uz.wikipedia.org](http://uz.wikipedia.org)
3. Toshkent davlat yuridik universiteti yangiliklari, 2025 yil [manba](#)
4. Toshkent davlat yuridik universiteti professori, yuridik fanlari doktori Eshmuhammad Qodirov maqolasi "Davlat va jamiyat boshqaruvining inson xarakteri bilan uyg'unligi";
5. Davlat boshqaruvi akademiyasining rasmiy veb sayti dba.uz;